

Wspomnienie

Profesor Tadeusz Gałkowski
(1936–2020)

Dnia 29 lipca 2020 roku odszedł na zawsze Profesor Tadeusz Gałkowski, wybitny naukowiec, pionier psychologii rehabilitacyjnej w Polsce, nauczyciel i mistrz wielu psychologów, logopedów, surdopedagogów i audiofonologów.

Tadeusz Gałkowski urodził się 6 kwietnia 1936 roku w Częstochowie, w rodzinie o tradycjach nauczycielskich¹. Trudny czas wojny spędził wraz z rodzicami w okolicach Ostrowca Świętokrzyskiego. Regularną naukę w szkole rozpoczął w 1945 roku, a w roku 1948 – naukę w liceum ogólnokształcącym. W roku 1952 rozpoczął studia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Wśród wykładowców spotkał ks. prof. Karola Wojtyłę, u którego zdawał egzamin z etyki, a także wielu znanych i cenionych profesorów psychologii, m.in. Mieczysława Dybowskiego, Józefa Reutta i Jerzego Strojnowskiego. Pracę magisterską pt. „Analiza zaburzeń mowy o typie dyslalii u dzieci upośledzonych umysłowo” przygotował pod kierunkiem docent Natalii Reuttowej i w 1957 roku uzyskał dyplom magistra KUL. Przez wiele lat pracował jako psycholog kliniczny.

¹ Informacje biograficzne zostały zaczerpnięte z książki pod red. Z. Tarkowskiego i G. Jastrzębowskiej (2002) oraz pracy pod red. E. Pisuli i P. Tomaszewskiego (2009).

Aktywność tę rozpoczął jeszcze przed ukończeniem studiów, w Poradni Foniatrycznej Wojewódzkiej Przychodni Specjalistycznej w Lublinie. Następnie pracował w Ośrodku Foniatrycznym Kliniki Laryngologicznej Akademii Medycznej w Warszawie, a w latach 1962–1967 – w Sanatorium Neuropsychiatrii Dziecięcej w Garwolinie, gdzie po raz pierwszy zetknął się z dziećmi z autyzmem. Już w tym czasie prowadził badania naukowe, a w roku 1968 podjął pracę w Katedrze Psychologii Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Pracę doktorską nt. „Opieki psychologicznej nad małym dzieckiem głuchym” obronił na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w roku 1969. Przygotował ją pod kierunkiem doc. Lidii Geppertowej. Habilitował się w roku 1974 na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Rozprawa habilitacyjna nosiła tytuł „Dzieci specjalnej troski. Psychologiczne podstawy rehabilitacji dzieci upośledzonych umysłowo” (Wiedza Powszechna, Warszawa, 1972). Od uzyskania stopnia doktora habilitowanego do otrzymania tytułu profesora nadzwyczajnego w 1983 roku Profesor pracował w Instytucie Psychologii Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS. W roku 1978 podjął zatrudnienie na Wydziale Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie pracował do przejścia na emeryturę. Na Uniwersytecie był przez wiele lat członkiem Katedry Psychologii Wychowawczej, a w roku 1999 stworzył Katedrę Psychologii Rehabilitacyjnej, należąca do nielicznych tego typu katedr psychologii w Polsce. Związany był również z Akademią Wychowania Fizycznego w Warszawie, gdzie w latach 2005–2008 pełnił funkcję Prorektora ds. Nauki i Współpracy Międzynarodowej. Po przejściu na emeryturę podjął zatrudnienie na Wydziale Psychologii Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie, gdzie kierował Katedrą Psychologii Rozwoju i Edukacji. Na Uniwersytecie SWPS pracował do ostatnich miesięcy swojego życia.

Profesor Tadeusz Gałkowski aktywnie uczestniczył w polskim życiu naukowym, pełniąc rozmaite funkcje w instytucjach i organizacjach naukowych, m.in. był członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej ds. Stopni i Tytułów Naukowych oraz Komitetu Nauk Psychologicznych Polskiej Akademii Nauk (obecnie Komitet Psychologii PAN). Był autorem i współautorem znakomitych publikacji, z których wiele weszło do kanonu lektur psychologów, pedagogów i logopedów. W Jego dorobku jest blisko 20 monografii i prac zbiorowych, około 150 artykułów naukowych, a także trudne do zliczenia teksty dla praktyków i rodziców, popularyzujące wiedzę psychologiczną. Profesor był także założycielem lub współzałożycielem oraz redaktorem naczelnym czasopism naukowych: kwartalnika „Zagadnienia Wychowawcze a Zdrowie Psychiczne” oraz półroczników „Dziecko Autystyczne” i „Audiofonologia”.

W pracy naukowej Tadeusz Gałkowski zajmował się przede wszystkim zagadnieniami związanymi z rehabilitacją i wspieraniem rozwoju dzieci z trudnościami rozwojowymi i niepełnosprawnościami. Dwa główne obszary Jego zainteresowań

jako naukowiec dotyczyły autyzmu i głuchoty, przy czym wspólnym mianownikiem tych zagadnień były – przynajmniej w początkowej fazie – problemy związane z komunikowaniem się. Profesor niestrudzenie poszukiwał wiedzy, którą można by wykorzystać, żeby poprawić los i jakość życia osób z tymi problemami. Sens nauki widział w służbie potrzebującym, w znajdowaniu nowych możliwości skutecznego pomagania. Praca była Jego pasją i tą pasją zarażał innych. Wypromował imponującą liczbę ponad 40 doktorów w kilkunastu polskich uczelniach i instytucjach naukowych. Podczas pracy na Wydziale Psychologii UW uruchomił specjalizację dla studentów psychologii, a następnie także studia podyplomowe z zakresu rehabilitacji dzieci i młodzieży z dysfunkcjami rozwojowymi. Fundamentalne znaczenie przypisywał przygotowaniu specjalistów do pracy z dziećmi z trudnościami w rozwoju i ich rodzinami. Nie szczędził sił, by wcielić w życie ideę edukowania profesjonalistów umiejących w pełni odpowiedzieć na potrzeby tych osób.

Wysoko cenił współpracę międzynarodową i możliwość uczenia się od innych, zwłaszcza w znakomitych ośrodkach zagranicznych. Miał wiele własnych doświadczeń tego typu, począwszy od lat 1964–1974, gdy był konsultantem w polsko-amerykańskim projekcie realizowanym w Klinice Laryngologii Dziecięcej Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie. W latach 1982–1991 był członkiem Europejskiej Rady Regionalnej Światowej Federacji Zdrowia Psychicznego. Przez wiele lat współpracował z Narodowym Instytutem Zdrowia i Badań Medycznych (INSERM) we Francji, z National Autistic Society w Wielkiej Brytanii oraz – również brytyjskim – Ośrodkiem Badań Głuchych. Za swoje ważne zadanie uważał udostępnienie polskiemu czytelnikowi wartościowych publikacji obcojęzycznych. W Jego dorobku znajdują się tłumaczenia literatury naukowej z języka angielskiego i francuskiego.

Charakterystyka dokonań zawodowych Profesora byłaby bardzo niepełna, gdyby pominąć Jego działalność społeczną i ogromną aktywność na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Był założycielem i wieloletnim prezesem (a w ostatnich latach prezesem honorowym) Krajowego Towarzystwa Autyzmu, a także przewodniczącym Polskiego Komitetu Audiofonologii. Niestrudzenie dążył do integrowania tych środowisk wokół wspólnych celów. Odegrał ogromną pozytywną rolę w rozwoju różnych form wsparcia dla osób z autyzmem i głuchotą w naszym kraju. Za jeden ze swoich największych sukcesów uważał pracę w międzynarodowym zespole nad Kartą Praw Osób z Autyzmem, opublikowaną w 2012 roku i przyjętą przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 12 lipca 2013 roku.

Przedmiotem Jego szczególnej dumy była współpraca z Wielką Orkiestrą Świątecznej Pomocy nad programem badań przesiewowych słuchu u noworodków, wprowadzonych w Polsce.

Bardzo trudno zamknąć na tych kilku stronach tak bogaty życiorys zawodowy i tak wiele dążeń, zrealizowanych planów i dokonań. Jeszcze trudniej nie

zgubić w tym opisie tego, co najważniejsze: Pan Profesor był niezwykle skromnym, ciepłym, rozumiejącym innych i życzliwym Człowiekiem. Za swoje osiągnięcia naukowe był wielokrotnie nagradzany i odznaczany. Sam jednak mówił: „Nie lubię nagród i uważam, że wprowadzają wiele zamieszania (...)”². We wszystkich swoich działaniach skupiał się na tym, co pozytywne, poszukiwał konstruktywnych rozwiązań, nie rozpamiętywał tego, co się nie udało. Prawdziwie interesował się innymi ludźmi. Wspierał ich, motywował, mobilizował do podejmowania wyzwań.

Profesor Tadeusz Gałkowski pozostawił ogromne grono wdzięcznych uczniów. Mam zaszczyt należeć do tej grupy. Profesor był moim opiekunem od II roku studiów, a potem promotorem pracy magisterskiej i doktorskiej. Zainteresował mnie problematyką autyzmu, wspierał mój rozwój zawodowy, inspirował. Przejął po Nim kierowanie Katedrą Psychologii Rehabilitacyjnej na Wydziale Psychologii UW (dzisiaj Katedrą Psychologii Zdrowia i Rehabilitacji). Wartości, które Pan Profesor nam przekazał, klimat, jaki tworzył, wiara w nasze możliwości to dary, które pozostaną z nami na zawsze.

Ewa Pisula
Uniwersytet Warszawski

Literatura cytowana

- Lewicka, M., Sosnowski, T., Trojan, M. (red.), (1998). *Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego.
- Pisula, E., Tomaszewski, P. (red.), (2009). *New Ideas in Studying and Supporting the Development of Exceptional People. Essays in Honor of Tadeusz Gałkowski*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Tarkowski, Z., Jastrzębowska, G. (red.), (2002). *Człowiek wobec ograniczeń. Niepełnosprawność, komunikowanie, diagnoza, terapia*. Lublin: Wydawnictwo Fundacji „ORATOR”.

² Cytat pochodzi z pracy pod red. M. Lewickiej, T. Sosnowskiego i M. Trojana (1998, s. 77).